

До спеціалізованої вченої ради Д 26.732.01
Державного науково-дослідного інституту МВС України

ВІДГУК

*офіційного опонента – доктора юридичних наук
Анпілогова Олега Вікторовича – на дисертацію (у формі монографії)
Карпунцова Валерія Віталійовича
«Процесуальна компетенція органів прокуратури України:
адміністративно-правовий аспект»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук
зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право*

Актуальність теми дослідження. Реформування прокуратури, динаміка процесуальної компетенції її органів виступає складовою конституційних перетворень в Україні і має відповідати ролі цієї інституції у механізмі держави, історично сформованому її призначенню та сутності діяльності, спрямованої на захист прав людини та інтересів держави.

Сучасні стратегічно важливі завдання щодо розвитку демократії в Україні пов'язані, зокрема, із завданням адаптації законодавства до європейських стандартів, зокрема забезпечення реалізації рекомендацій Ради Європи, які спрямовані на вдосконалення систем захисту прав людини та правового статусу та функцій органів прокуратури. Вказане стосується таких функцій як підтримання державного обвинувачення в суді, функції представництва інтересів держави в суді, нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, які закріплені Конституцією України. Структурно конституційна норма щодо функцій прокуратури уведена до Розділу VIII «Правосуддя» Конституції України.

Поряд із процесами конституційної модернізації статусу прокуратури, її функцій, необхідне створення правових та організаційних умов для забезпечення реалізації ролі прокуратури з позицій гарантування законності, що передбачено Конвенцією про захист прав людини і основних свобод

1950р.

За таких умов дослідження особливостей еволюції процесуальної форми реалізації статусу прокуратури у відповідності до процесуальної компетенції її органів у різних галузях правозастосування дозволяє створити теоретико-методологічне підґрунтя прогнозування подальших змін. При цьому має бути врахований зв'язок організаційно-правових перетворень із політико-правовими процесами, що відбуваються не тільки в Україні, а й у світі, з одного боку, а з іншого – безпосередній вплив трансформацій політичної системи в Україні, тенденцій державотворення на еволюцію статусу прокуратури.

Такий комплексний підхід визначає необхідність проведення адміністративно-правового дослідження процесуальної компетенції органів прокуратури у контексті конституційного реформування державної влади і обумовлює аналіз процесуального забезпечення їх повноважень в адміністративно-правовій сфері, яка стосується здійснення органами державної влади юрисдикційної та владно-розпорядчої діяльності.

Враховуючи вищезазначене, слід вказати, що дисертаційне дослідження Карпунцова Валерія Віталійовича на тему «Процесуальна компетенція органів прокуратури України: адміністративно-правовий аспект» спрямоване на вирішення комплексної науково-теоретичної проблеми, яка осмислюється в широкому адміністративно-правовому аспекті змісту та особливостей процесуальної компетенції органів прокуратури України. Саме це зумовлює актуальність обраної теми дослідження та структуру роботи.

Належна ступінь обґрунтованості і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечуються, насамперед, плідним використанням загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, характерних для дослідження державно-правових явищ, на яких ґрунтується узагальнення теоретичних висновків і поглядів, викладених у напрацюваннях вітчизняних та зарубіжних вчених, відповідних програмах і нормативних документах. Для формування наукових висновків та авторських узагальнень

широко використовувались емпіричні дані результатів діяльності органів прокуратури, здійснено критичний аналіз міжнародного досвіду правореалізації прокуратурою компетенції та організації її діяльності, правові позиції Конституційного Суду України, міжнародні акти, що свідчить про репрезентативність емпіричної основи дослідження. Результати дисертаційного дослідження апробовані та оприлюднені, відповідно до вимог чинного законодавства, які висуваються до докторських дисертацій.

Структура дисертації сприяє досягненню поставленої мети та виконанню поставлених завдань. Мета наукового аналізу сформульована, виходячи з необхідності вирішити наукову проблему, яка має істотне значення для розвитку науки адміністративного права, а тому безпосередньо визначає потребу визначення та характеристики адміністративно-правового аспекту сучасних тенденцій трансформації процесуального статусу органів прокуратури, які впливають з процесів конституційної модернізації і безпосередньо пов'язані із вдосконаленням форм і стандартів правового захисту, посиленням їх дієвості.

Достовірність і обґрунтованість результатів дисертації підтверджується використанням результатів досліджень провідних науковців з філософії, адміністративного та інших галузей права, що дало змогу авторові всебічно розглянути проблему процесуальної компетенції органів прокуратури як правове явища у поєднанні юридичного змісту та процесуальної форми, виходячи з тенденцій суспільних трансформацій, відтворених у конституційних процесах формування та функціонування прокуратури та її органів. Для виконання дисертації опрацьовано достатню кількість наукових та нормативних джерел (344 найменування).

Наукова новизна і практична значущість одержаних результатів полягає в тому, що дисертація Карпунцова Валерія Віталійовича є першим в українській правовій науці комплексним адміністративно-правовим дослідженням сучасної проблеми формування та утвердження процесуальної компетенції органів прокуратури, спираючись на методологію системного

підходу та діалектики, результати критичного аналізу чинного законодавства у контексті міжнародних стандартів діяльності прокуратури. Сформульовано низку положень, висновків і пропозицій, нових у концептуальному плані й важливих для юридичної практики.

За основними авторськими ідеями проблему обґрунтування сутності, змісту процесуальної компетенції органів прокуратури було вирішено за такими напрямками, зокрема:

- формування методологічної основи дослідження та обрання функціонально-інституційного підходу як ключового для аналізу правових проблем визначення та характеристики процесуальної компетенції органів прокуратури уможливило характеристику вказаного правового явища з позицій ефективності правозахисної діяльності та здійснення публічного обвинувачення. Саме тому складовою методології адміністративно-правового дослідження процесуальної компетенції прокурора обрано аксіологію як вчення про природу цінностей;

- адміністративно-правовий аспект дослідження проблеми сутності і змісту процесуальної компетенції органів прокуратури обумовив необхідність проведення аналізу функціональної природи органів прокуратури крізь призму поняття публічної влади та здійснення систематизації функцій прокуратури;

- засоби прокурорської діяльності згруповані за новітнім процесуальним законодавством за галузевою ознакою або за ознакою належності (або відсутності належності) процедури реалізації. Останні поділено на дві групи: процесуальні і процедурні;

- логічним і виправданим є положення про властивість цілісності системи органів прокуратури, що фактично означає необхідність врахування наявної тенденції створення органів, які спрямовують свою діяльність на гарантування законності і правопорядку у сферах реалізації антикорупційної політики держави і у воєнній сфері – а саме органів прокуратури, уповноважених щодо виконання спеціальних процесуальних повноважень у

вказаних сферах життєдіяльності суспільства і держави;

- теоретико-правовою основою процесуальної компетенції органів прокуратури, яка характеризується поєднанням науки адміністративного права і процесу з іншими науковими дисциплінами, виступають загальні принципи розмежування процесуальної компетенції органів прокуратури, серед яких ключовим виділено принцип верховенства права. Спираючись на доктрину принципів, запропоновано принципи розмежування комплексного характеру, які поєднані метою досягнення істини: справедливість, законність, пропорційність, обґрунтованість, доцільність, розумність, своєчасність. Додатково виділено принцип функціонального розмежування процесуальної компетенції, що дозволило врахувати специфіку процесуальної компетенції органів прокуратури при реалізації різних функцій у процесуальній формі;

- зміст розмежування процесуальної компетенції в адміністративно-правовому аспекті розкривається з позицій двох складових: наявності нормативно встановлених гарантій реалізації процесуальної компетенції та належної правової процедури у застосуванні органами прокуратури повноважень у процесуальних правовідносинах;

- за наявності адміністративних процедур встановлено особливості право реалізації процесуальної компетенції органів прокуратури щодо виконання вимог глави 19 Розділу III КПК та внесення до Верховної Ради України та Вищої ради правосуддя подань за матеріалами розслідування кримінальних правопорушень стосовно народних депутатів України та суддів. Наголошено, що процесуальна компетенція органів прокуратури відносно осіб, які мають конституційно встановлений порядок захисту від будь-яких незаконних посягань та помилок слідства, а відповідно всі повноваження процесуального керівника прокуратури, обумовлені спеціальними адміністративно-процесуальними діями, які виникають із публічно-правових відносин і конституційного статусу відповідної посадової особи – народного депутата України і судді.

Наукову новизну дисертаційного дослідження відображають авторські

положення, сформульовані у дисертації:

- обґрунтування адміністративно-процесуальної компетенції органів прокуратури, яка є спеціальною, зважаючи на загальні засади щодо окремих видів їх процесуальної діяльності. Доктринально визначена адміністративно-процесуальна компетенція органів прокуратури, до якої належать такі елементи: мета, встановлена законодавством; об'єкт реалізації (предмет відання); повноваження в контексті ієрархії їх структурної побудови;

- положення про те, що адміністративно-правові засоби, зокрема організації, координації процесуально реалізуються через способи, які застосовуються при здійсненні прокурором нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, досудове слідство, а також при використанні статусу процесуального керівника;

- доведено відмінність судово-прокурорського представництва від інституту представництва в суді, що здійснюється іншими особами, та обґрунтовано, що судово-прокурорське представництво під час судових проваджень щодо адміністративних (публічних) спорів є особливим видом законного представництва, здійснення якого спрямоване на посилення системи правового захисту;

- визначено підхід до формування та утвердження сучасної адміністративно-процесуальної компетенції органів прокуратури в Україні, який ґрунтується на концепції належної судової процедури та орієнтації напрямів діяльності органів прокуратури на правозахист, забезпечення верховенства права та законності в Україні. Такий підхід ґрунтується на відображенні концепцією «належної судової процедури» ідеальної моделі функціонування судової влади, заснованої на положеннях міжнародних правових актів та кращому зарубіжному досвіді і базується на неухильному додержанні принципів верховенства права, справедливості, незалежності, доступності;

- аналіз функцій прокуратури за новелізованим законодавством про прокуратуру у зв'язку з прийняттям у 2016 році змін до Конституції України

дозволив авторові вказати про поступову реалізацію моделі прокуратури, що передбачає її належність до системи судової влади із певною автономією. При цьому відзначено, що правовий статус прокуратури, її функції у світі переважно пов'язані із судовою владою, особливо враховуючи традиційність статусу прокурора як обвинувача чи представника інтересів держави в судовому процесу, у зв'язку з чим очевидним є підхід, що передбачає визнання належності прокуратури до судової влади;

- наголошено на розширенні інституційного аспекту самостійності і незалежності органів прокуратури та похідного від нього характеру основ їх професійної діяльності, наявності правових можливостей здійснювати конституційно визначені функції.

Наведені вище ключові положення відображають авторський задум до розкриття сутності функціонально-інституційного підходу у праві як методологічної основи дослідження адміністративно-правового аспекту процесуальної компетенції органів прокуратури, що дозволило передбачити необхідність здійснення теоретико-правового аналізу із врахуванням напрямків конституційної реформи у частині правосуддя та міжнародних стандартів діяльності прокуратури

Саме тому представлена робота є новаторською у доктринальному сенсі та концептуально насиченою.

Робота містить й інші позитивні висновки, відображені в монографії та авторефераті.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що висновки можуть бути використані для подальших досліджень питань визначення процесуальної компетенції органами прокуратури та процедур її застосування. Підготовлені дисертантом пропозиції можуть бути використані в законопроектній роботі при розробці нових та вдосконаленні чинних нормативних актів, що регламентують відносини у сфері застосування прокуратурою владних повноважень. Матеріали дисертації (у формі монографії) можуть використовуватись в навчальному процесі, при

викладанні дисципліни «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Адміністративне судочинство», «Конституційне право України», «Судові та правоохоронні органи», а також при підготовці та проведенні занять із кандидатами на посаду прокурора, підвищенні кваліфікації прокурорів та державних службовців органів прокуратури.

Дискусійні положення.

Як новаторська праця монографія містить деякі спірні твердження, які потребують додаткової аргументації.

1. Наголошено, що «В умовах інтеграції України до Європейського Союзу слід звернути увагу на специфіку розуміння європейського підходу до принципу централізації» (с.71 монографії). Не заперечуючи, в цілому, проти такого твердження, тим не менше бажано вказати про особливості врахування зазначеного підходу в діяльності органів прокуратури в сучасних умовах.

2. Авторський підхід до дослідження адміністративно-правового аспекту процесуальної компетенції органів прокуратури виходить із право розуміння публічно-правового характеру функціонування системи органів прокуратури та відповідного змісту процесуальної компетенції, що реалізується, відповідно функцій прокуратури, закріплених у Конституції України. При цьому феномен процесуальної компетенції органів прокуратури у сучасних умовах конституційної модернізації потребує новел у визначенні його ключових категорій, до яких належить і категорія процесуальної форми. Враховуючи значний досвід аналітичної та практичної діяльності автора монографії, доречно було би вказати про найбільш складні сучасні проблеми реалізації процесуальної компетенції органами прокуратури у процесуальній формі.

3. Одним із компонентів концепції належної правової процедури, що покладена в основу визначення напряму формування та утвердження сучасної адміністративно-процесуальної компетенції органів прокуратури в Україні,

виступає обов'язок супроводження засобами процесуального захисту дій адміністративного органу щодо позбавлення особи свободи або майна. При цьому автор дослідження вірно вказує про те, що у сучасній умовах постає питання ефективності виконання адміністративною юстицією поставлених перед нею завдань та про адміністративно-процесуальну компетенцію прокуратури України (с.23 автореферату, с.329 монографії). Сучасна система органів прокуратури складна і до неї належать, в тому числі, органи виконання спеціальних процесуальних повноважень. У зв'язку з цим виникає питання про те, які, на думку автора дослідження, основні напрямки вдосконалення процесуальної компетенції цих органів на засадах використанням концепції належної правової процедури.

Разом з тим, наведені вище зауваження лише підкреслюють перспективність розвитку у подальшому обґрунтованих теоретичних положень і жодним чином не стосуються повноти розкриття теми дослідження.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам. Дисертація містить раніше незахищені наукові положення та отримані особисто автором нові науково обґрунтовані результати у сфері адміністративно-правової науки, які в сукупності вирішують важливу наукову проблему щодо визначення та характеристики сутності, змісту, тенденцій формування, утвердження та здійснення процесуальної компетенції органів прокуратури у адміністративно-правовому аспекті, виходячи із взаємозв'язку і взаємообумовленості із трансформацією функцій прокуратури. Дисертація має відповідну наукову цінність і позитивне значення для подальшого розвитку науки адміністративного права.

Положення дисертації знайшли належне відображення в опублікованих наукових статтях, тезах виступах на науково-практичних конференціях, про що зазначено у авторефераті.

У авторефераті відображено зміст дисертаційного дослідження (у формі монографії), положення, що виносяться на захист, логіку наукового аналізу проблем сутності адміністративно-правового аспекту процесуальної компетенції органів прокуратури, обґрунтування відповідної теоретико-правової моделі, виходячи з публічно-правової природи відносин у вказаній сфері.

Таким чином, дисертація Карпунцова Валерія Віталійовича на тему «Процесуальна компетенція органів прокуратури: адміністративно-правовий аспект» відображає наукові досягнення її автора, виконана ним особисто і є оригінальним дослідженням, в результаті виконання якого отримані нові наукові результати, які забезпечують розв'язання важливої теоретичної проблеми, що має значення для розвитку науки адміністративного права та належним чином апробовані й оприлюднені, що відповідає Закону України «Про вищу освіту», п. 10 та 12 Порядку присудження наукових ступенів, що затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567.

Враховуючи зазначене, автор дисертаційного дослідження – Карпунцов Валерій Віталійович - заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**Почесний працівник прокуратури України,
Член Міжнародної дорадчої групи Ради Європи,
доктор юридичних наук**

О.В.Анпілогов

місто

ків, Україна дванадцятого липня дві тисячі вісімнадцятого року.
Я, Жиляєва Н.В., приватний нотаріус Харківського міського нотаріального округу, засвідчую справжність підпису Анпілогова Олега Вікторовича, який зроблено у моїй присутності.

Особу Анпілогова Олега Вікторовича, який підписав документ встановлено, його дієздатність перевірено.

Зареєстровано в реєстрі за № 3194
Стягнуто плати за домовленістю згідно ст. 31 Закону
України «Про нотаріат».
ПРИВАТНИЙ НОТАРІУС

Всього прошито (або прошнуровано)
пронумеровано і скріплено печаткою
Всього
аркушів.

Приватний нотаріус

